

fra Clevernes Side. Det er aldeles ikke det, det dreier sig om, men hvorom det dreier sig, det er: om vi skulle have en Landbohoife indrettet paa Statens Vegne. Jeg skal meget gerne indrømme, at, naar efter Udvalgets Fleertals Forslag det Hele bliver lagt ind under Underviisningsministeriet, og Sorø Aca-demies Midler blive anvendte dertil, saa har man fra tidligere Tid en Analogi for sig med Hensyn til Anvendelsen af disse Midler i saadanne Retninger. Jeg skal ogsaa meget gerne indrømme, at Sorø's oprindelige Navn, „Ridderacademi“, kunde bringes i en vis Forbindelse med den paatænkte Anstalt, men jeg troer, at efter den hele Betragtningmaade, der her har gjort sig stadigt gjældende, saa er det Simple og Naturlige, at Landmændene selv gjøre noget Lignende som det, vi have seet de Industridrivende her i Kjøbenhavn have gjort ved Dprettelsen af en Industriforening. Lad Landmændene selv sætte sig i Spidsen for Indretningen af et saadant Institut, saa kunne de være forvisede om, at der fra Statens Side vil ydes et Bidrag, der vil staae i et vist Forhold til det, som de selv give. Naar man, saavidt jeg forstod det, har indvendt mod mig, hvorfor jeg da ikke havde gjort et specielt Forslag til en Lov, som paabød Indretningen af en Anstalt, grundlagt efter disse Regler, saa er Marsagen ganske simpelt den, at jeg ikke veed, hvorledes jeg skulde affatte en Lov, der paabød den Art Frivillighed, hvorom der her er Spørgsmaal. Dersom jeg f. Ex. havde foreslaaet i Loven, at de 4 Mænd — saa mange er det nok, som have udgjort Comiteen og paa Landmandsmødernes Vegne have fremsendt Andragenderne til Regjeringen — skulde oprette en saadan Skole paa deres egen Regning, og Staten skulde yde Bidrag dertil i samme Forhold, som de selv understøttede den, saa vilde man vistnok finde en saadan Lov i høieste Maade ubillig, som jeg ogsaa selv vilde finde den; gif jeg en anden Vej og sagde: det paaligger Landhuusholdningselskabet at indrette en saadan Skole, mod at Staten i Forhold til Selskabets Bidrag understøtter den, saa troer jeg, at man vilde finde det at være meget besynderligt at bestemme noget Saadant i en Lov. Jeg er endogsaa overbevist om, at

dersom vi i en Lov bleve staaende ved at sige: siden det er Landmændene saa meget magtpaaliggende, at Staten skal oprette og styre Skolen, lad os da i alt Fald faae Midlerne fra dem, som nærmest ville hofte. Gavn af denne Skole, lad f. Ex. det tiendefri Hartkorn svare 12 Skjæpper Sæd af de forskjellige Arter pr. Tønde Hartkorn til Dprettelsen af en Landbohoiffskole, saa vilde de ogsaa vige tilbage og sige, at det var et forfærdeligt Indgreb i Eiendomsretten. Kun naar man paalægger den store Almeenhed en Skat, paalægger endogsaa de ringeste Skatteydere en Afgift, uagtet selv den indirecte Nytte, de kunne vente af den tilfattede Foranstaltning, vil blive høist ubetydelig, kun naar man gjør det, er man tilfreds, det er det, som man vil. Men det synes mig netop paany at maatte bringe os til den Erkjendelse, at vi ikke fra Statens Side have noget bekvemt Middel til at naae det, som forekommer ogsaa mig at være rigtigt, men at en anden Vej fører til Maalet. Naar man vil indrette en Skole — jeg taler her kun om en Skole for de anvendte Videnskaber, og slet ikke om Hjælpe- eller Forberedelsesvidenskaber, hvortil Kræfterne allerede findes i vore nærværende Anstalter — for et specielt industrielt Formaal, saa bør Staten ikke strax tage den i sin Haand, men skal strax efter at kalde Frihedens Virksomhed til stede. Vi have skabt Foreningsfriheden, den personlige Virksomhedsfrihed, for at den skal fremkalde Noget; det er ikke alene den politiske Frihed, hvorom det dreier sig, den Frihed, der kalder os sammen her for at raade over vore Medborgeres Pung; men det er den Frihed, som fremkalder Selvvirksomhed hos de enkelte Personer, og som bringer Friheden til at forene sig for storartede Formaal, som, om de end ligge det Almeennyttige meget nær, dog ikke ere almindelige, men interessere en Klasse mere end de andre. Det er paa den Maade, at vi skulle bringe den frivillige Virksomhed til at faae sin sande Betydning, men lade vi os trykke over i en anden Retning, saaledes at vi kun blive skattebevilgende Medlemmer for dem, der udenfra komme og forlange Dit og Dat for deres specielle Bedkommende, saa er det væsentligste Udbytte af vor Frihed gaaet